

Lek och lyssna!

Att möta barn
med värme och respekt

Manitonquat (Medicine Story)

Innehåll

Inledning	9
PROLOG: Hur döden kom till världen	25

DEL ETT

KAPITEL ETT: Om den mänskliga naturen	32
KAPITEL TVÅ: Om dig, den vuxna	56
KAPITEL TRE: Att möta ett barn	74

DEL TVÅ

KAPITEL FYRA: Dags att leka	100
KAPITEL FEM: Specialtid	121
KAPITEL SEX: Konsten att lyssna	135

DEL TRE

KAPITEL SJU: Bestraffning.....	152
KAPITEL ÅTTA: Kontroll.....	153
KAPITEL NIO: Att sätta gränser	169

DEL FYRA

KAPITEL TIO: The Circle Way	186
KAPITEL ELVA: Föräldrarnas frihetsrörelse.....	204
KAPITEL TOLV: Att bygga en by	222

EPILOG: Berättelsen om Muckachuck.....	241
Bibliografi.....	244

Människor behöver andra människor

Människor behöver andra människor, samhörighet och närhet.

Barn som växer upp utan mänsklig kontakt blir inga riktiga människor. Det kan man se på de barn som har vuxit upp bland djur. För att lära sig att bli riktiga människor behöver barnen en nära relation, först med en förälder, sedan med resten av familjen och så småningom med en bygemenskap, en klan eller en stam, som kan hjälpa till att ta hand om och leda barnen genom de två decennier som det tar att utvecklas till en vuxen människa.

Den här gruppen eller cirkeln av människor ska förstås ge barnen mat och trygghet, men också fysisk beröring, värme och närhet. Den ska stimulera, utmana och uppmuntra dem att utforska världen. Gruppen ska lära varje barn att förstå och reflektera över sin egen personlighet, sin naturliga godhet och sitt värde i familjen, stammen, världen och livet. Den ska hjälpa barnen att bygga självförtroende och självkänsla och få dem att känna sig hemma.

Förr i tiden föddes alla in i en sådan cirkel, inte bara en familj eller släkt, utan också ofta en klan eller en bygemenskap. Det var när våra förfäder började hjälpa och skydda varandra som de lärde sig att samarbeta. Samarbetet lärde dem att kommunicera, kommunikationen blev till ett språk och tack vare språket utvecklades den moderna hjärnan. Det var då vi blev människor – Homo sapiens sapiens.

Det som var så intressant med de här första människorna var att de tog hand om barnen tillsammans. Inte bara som en familj, utan som en bygemenskap. Andra djur mognar och blir tillräckligt självständiga för att klara sig utan sina föräldrar

redan efter något år, men det tar mer än tjugo år för våra komplicerade hjärnor att bli fullt utvecklade. Att det tog så lång tid att uppfostra varje barn påverkade människans sätt att närma sig de hjälplösa spädbarnen och de nyfikna lite större barnen, och det här omhändertagande förhållningssättet speglades i alla relationer. Man tog till exempel bättre hand om människor som inte kunde klara sig själva, och visade omtanke och respekt för de äldre.

I dagens samhälle lever många människor isolerade. De längtar efter acceptans och tillhörighet och letar förgäves efter det i en nationstillhörighet, en flagga, en klubb, en skola eller ett fotbollslag. De ingår inte i något kärleksfullt och stöttande nätverk, utan kämpar var och en för sig. Många stammar, som annars kämpar för att upprätthålla sina traditioner, har också tappat den här viktiga mänskliga gemenskapen där jämlikar hjälper och tar hand om varandra och varandras barn tillsammans som en familj.

De stamäldste som en gång lärde mig att vi människor behöver leva nära varandra, hjälpa varandra och växa upp och leva tillsammans i respekt och kärlek, finns inte längre. Nu har jag själv blivit gammal och min röst kommer inte att höras så länge till i den här världen. Det är därför jag måste skriva min bok, sammanfattningen av den viktiga uppgift som jag fick av några stamäldste för ett halvt århundrade sedan. Jag skriver boken för dem, för jorden, för framtiden och för alla föräldrar och barn i världen.

Jag sätter framför allt mitt hopp till våra barn, deras barn och framtidens generationer (i den tradition som jag växte upp med får vi lära oss att tänka på hur det vi gör påverkar de som lever sju generationer efter oss). Det är för deras skull vi gör det

här. Inte för vår egen eller våra föräldrars eller terapeuters eller makthavares skull, inte på grund av lagar och normer i våra samhällen, religioner eller nationer, inte på grund av kulturer och teorier, utan för våra unika, speciella, underbara små barns skull.

Jag har velat skriva den här boken i många år. Från början skulle den ha hetat *Joyous Childraising* ("Att uppfostra barn med glädje" på svenska). Sedan läste jag Ashley Montagues tankar om att ordet "raising" ("uppfostra" på svenska) antyder att vi tycker att barnen står lägre än oss och måste fostras för att nå upp till vår nivå. Jag kom fram till att "caring for" ("ta hand om" på svenska) var ett bättre uttryck.¹ Sedan tänkte jag att läsarna kanske skulle säga: "joyous" ("med glädje" på svenska). "Skojar han? Vad är det för sentimental dynga?" Att ta hand om barn är ett krävande och fullständigt utmattande heltidsjobb! Från graviditeten och ett par decennier framåt lägger vi våra egna drömmar på is för att kunna tillgodose en annan individs behov tills hen lämnar det trygga bo som vi har byggt och tar full kontroll över sitt eget öde.

Men jag tycker att man kan hitta glädje överallt i universum. Jag har hört berättelser om sången som fanns där redan under skapelseprocessen, och om kreativiteten som finns överallt i universum, i varje berättelse – Skapelsens sång. Jag tycker att det är ett fint sätt att tänka på det. Alla barn vill leka – det är deras uppgift. När jag var liten minns jag att jag kände mig hemma i ett universum som var till för att leka. Barn gör oss glada, med sin oskuldsfullhet, sin lekfullhet, sin känsla för rättvisa och jämlikhet och sin självklara syn på världen.

Det här är ingen unik tanke. De senaste åren har det skrivits

1

Originalalets titel: *The Joy of Caring for Children*, översättarens kommentar.

många bra böcker om att utveckla en nära relation mellan barn och vuxna, där man respekterar och visar uppskattning för varandra, en relation som man växer av. Böcker som grundar sig på vikten av samhörighet, omsorg, uppmärksamhet, närvaro och medkänsla.

Varför behövs den här boken?

Vad kan jag då tillföra den växande mängd böcker som redan finns där ute? Det som jag vill gå djupare in på här, och som inte nämns i så många andra böcker, är egentligen själva kärnan i min världsbild. Det är den viktigaste gåvan i mitt liv, det som påverkar allt jag tänker och skriver och säger, och som jag alltid strävar efter att utveckla i mitt arbete i den här världen, som rådgivare och lärare.

När jag pratar om hur man kan skapa en gemenskap för att stötta föräldrar vill jag rikta uppmärksamheten mot de värderingar som ursprungsbefolkningarna stod för. Jag har lärt mig det här genom att lyssna, både på dem under alla de år som de har berättat om de gamla traditionella bygemenskaperna, och på många föräldrar och mor- och farföräldrar som har berättat om hur de själva har vuxit upp. I de sammansvetsade stamcirkelarna kände alla vuxna en samhörighet med alla barn. Alla kunde fira och vara stolta över varje barn som föddes, och barnen fick känna tillhörighet och blev omhändertagna under hela livet, från vaggan till graven.

I ett sådant sammanhang var det mycket lättare för föräldrarna att ta hand om sina barn, eftersom de inte var ensamma

och isolerade som föräldrar är idag. Hela klanen hjälpte till att lära barnen saker, och alla män och kvinnor i klanen fanns där för att stötta och hjälpa barnen att bli en älskad och respekterad del av bygemenskapen. Här passar det kända ordspråket ”det krävs en by för att fostra ett barn” väldigt bra.

I vårt moderna samhälle har vi tappat bort de här värderingarna. Storfamiljer som lever nära varandra och hjälper varandra är en ovanlig syn. Mer än hälften av alla kärnfamiljer splittras innan barnen har blivit vuxna, och det finns inte mycket till gemenskap någonstans. Hur ska vi då hitta tillbaka till en kultur där föräldrarna får samma hjälp och stöd som i en omtänksam bygemenskap?

Det är den här frågan vi försöker besvara under våra läger och workshoppar för familjer, med verktyg som parsamtal, lektid, specialtid och gemensamt problemlösande, firande och ceremonier, som du kommer att få läsa mer om i den här boken. Det övergripande begreppet som vi använder när vi pratar om allt det här är *The Circle Way*. Genom att använda den här filosofin som utgångspunkt för våra läger och workshoppar för vi samman människor och motverkar isoleringen och rivaliteten i vårt samhälle genom att i stället skapa en djup samhörighet och medmänsklig gemenskap där alla har ett värde och får stöd och omtanke, och där det blir roligt att arbeta, leka och skapa tillsammans.

Det är det här målet vi kommer att rikta in oss på i det sista kapitlet, som handlar om hur vi, här och nu, kan börja föra samman föräldrar och hjälpa varandra att skapa den där byn där vi kan börja leva enligt Circle Way-modellen och ta hand om våra barn tillsammans.

Jag har fått en gåva från de stammar som förvaltar den nord-

amerikanska urbefolkningens kultur. Den visdom som jag har funnit hos dem har jag också hittat hos många andra urbefolkningar som lever i cirklar, i Afrika, Asien, Australien och Stillehavsområdet.

Även där finns samhällen som lever i enkelhet och med utgångspunkt i kärlek och närhet, till andra människor och till naturen. Där är medkänsla och närvaro självklara ingredienser, och barnen har en central och självklar plats i gemenskapen.

The Circle Way

Vi kallar vårt initiativ The Circle Way eftersom ursprungsbe-folkningarna har lärt oss att människor mår bättre av att leva i cirklar där alla individer är lika viktiga och lika mycket värda. Modellen är en praktisk tolkning av de principer som gjorde oss till människor under de hundratusentals år som vi levde tillsammans i jämställda cirklar och lärde oss att skydda och stötta varandra, samarbeta och utveckla vårt språk, vår tankeförmåga och våra mänskliga egenskaper.

The Circle Way följer naturens väg. Vi har förstått att frågan om arv och miljö, som människan länge har fokuserat på, inte är till någon nytta, eftersom båda hänger så tätt ihop. Begreppet används inte om andra arter. Det är bara i vissa mänskliga kulturer, exempelvis den som många lever i idag, som arv och miljö inte är en självklar enhet.

Universum vill att vi ska lyckas. Det naturliga urvalet innebär att vi är ämnade att föda starka och friska barn. Att vara stark och frisk har inte bara en fysisk innebörd, utan kan också

handla om hur vi mår psykiskt, känslomässigt och andligt. Närvarande, nyfikna, smarta, glada, kreativa och känslomässigt balanserade individer blir också starkare och friskare. Människor blev starkare och utvecklade alla de här egenskaperna genom att samarbeta, genom att leka, tänka och lära sig saker tillsammans, och genom att utveckla medkänsla.

Vi har alla dessa egenskaper redan när vi föds, och det är de här egenskaperna vi försöker lyfta fram hos varje barn, både för barnets egen hälsas och lyckas skull, och för att människan som art ska överleva och fortsätta utvecklas.

Vi har lärt oss mycket om hur man utvecklar de här egenskaperna, och det märks i de flesta böcker som skrivs idag. Men en sak som de flesta inte nämner är den gamla visdom som ryms i ordspråket att det krävs en by för att fostra ett barn.

Den här sortens by, en sammansvetsad gemenskap där alla vuxna ses som föräldrar eller ansvarstagande släktingar till alla barn, är inte särskilt vanligt förekommande, och något som många nog inte ens skulle se som genomförbart. I min förra bok, *Have You Lost Your Tribe?*, berättar jag om bygemenskaper runtom i världen som utforskar det här levnadssättet idag, och ger tips till de som vill skapa sin egen bygemenskap eller ekoby på samma sätt. I den här boken vill jag gå djupare in på hur och varför sådana gemenskaper med barnen i centrum inte bara är bra för barnen, utan också för föräldrarna och alla vuxna. De bidrar helt enkelt till att skapa ett nytt och mer mänskligt samhälle. Jag har förslag på hur du redan idag kan börja ta de första stegen. Hillary Clintons meningsmotståndare försökte förlöjliga henne när hon tog upp den här tanken om ursprungsbefolkningens samhällen, "Det krävs en by för att fostra ett barn", men diskussionen har i alla fall skapat en större

medvetenhet hos många amerikaner. Och ändå tänker många att det är omöjligt, eftersom de själva inte har en sådan by.

Men kanske är det inte så svårt som du tror. Den där byn, det där samhället, är ett tankeexperiment som jag vill utforska tillsammans med dig i den här boken, och kanske kan jag ge dig tillräckligt med uppmuntran och drivkraft för att du ska ta mod till dig och antingen hitta eller själv skapa en sådan gemenskap för dig själv och dina barn. Det finns modeller. Många tusentals människor och samhällen engagerar sig redan i den här utvecklingen, som jag tror är nödvändig för att mänskligheten ska överleva och utvecklas på den här planeten.

Under de senaste trettio åren har jag och min fru, Ellika Lindén, anordnat workshoppar ta och läger i Europa varje sommar, bland annat familjeläger där vi har gett stöd åt föräldrar, barn i alla åldrar och andra vuxna i deras närhet. Ellika är författare och barnteaterregissör, och arbetar med samtal tillsammans med mig. Det var Elena Balsamo, en italiensk barnläkare, som uppmuntrade och motiverade mig att börja skriva den här boken. Hon skriver böcker om barn och har en vision om en by som är till för barnen, för familjer som lever i en cirkel och tar hand om alla barn tillsammans, som i våra traditionella stammar. Efter att ha läst en del av det jag har skrivit om barn förut bad hon mig och Ellika att leda ett läger för familjer och andra deltagare som delade hennes dröm. Det var en fantastisk vecka som slutade med att Elenas förlag bad mig skriva en bok om vårt arbete.

Här är den boken.

KAPITEL TRE:

Att möta ett barn

*Barn är mänskliga varelser som förtjänar respekt,
och som är överlägsna oss genom sin oskuld och
alla de framtidsmöjligheter de bär inom sig.*

MARIA MONTESSORI

Jag hoppas att du redan har tagit dig tid att prova något av det jag föreslog i föregående kapitel – alltså att försöka minnas relationer och betydelsefulla upplevelser från din barndom som du hade tillsammans med dina föräldrar eller andra vuxna. När du funderar på hur du själv blev behandlad som barn får du en större förståelse för hur du kan förhålla dig till barn nu när du är vuxen. Det hjälper dig att minnas hur du kände och tänkte i deras ålder. Barnen i din närhet kommer att uppskatta och ha glädje av ditt lugn, av ditt goda omdöme, av din förståelse för deras upplevelser och av den tid de tillbringar tillsammans med dig.

Vi ska nu övergå till att fundera på ditt förhållande till vart och ett av de barn du möter. Den absolut bästa utgångspunkten kan beskrivas med termen ”villkorlös kärlek”, som jag lärde mig av min käre vän och lärare Ken Keyes, Jr. När vi älskar någon utan att ställa några motkrav behöver de inte förtjäna

vår kärlek, bete sig så som vi önskar eller leva upp till några förväntningar. Vi älskar personen precis som hen är, med en kärlek som inte vacklar eller förändras.

I början är det inte särskilt svårt. Vi ställer inga krav på nyfödda bebisar. De är så lätta att älska och fyller oss med värme, förundran och förtjusning. Att älska små hjälplösa bebisar är mänskligt och naturligt. När de växer och tar mer plats i världen går det inte alltid lika lätt och automatiskt. Barnen utforskar, gör misstag, ställer till, testar våra gränser, prövar vårt tålamod, är busiga och ofta irriterande och kan till och med skada sig själva eller andra människor. De kan göra oss utmatade, arga, frustrerade och till och med krossa våra hjärtan; de utmanar oss helt enkelt i hur mycket vi klarar av att älska dem.

Men att älska villkorslöst är befriande. Vi kan frigöra oss från våra krav, förväntningar och måsten, bara känna den där ömma, glädjefyllda acceptansen, och så ge den vidare till en annan människa. När mottagaren är ett barn, som vänder sig till oss för förståelse och vägledning, då är den gåva vi ger ännu mer värdefull. Genom att älska villkorslöst hittar vi också djupet och sanningen inom oss själva.

För de flesta föräldrar är den här relationen naturlig och självklar. Jag tror att det också är det naturliga för alla människor, för alla kvinnor och alla män. Kärlek är det centrala inom oss alla. När den känslan försvinner, kvävs, dämpas eller förvrids för att vi har blivit skadade eller rädda, då har vi förlorat den djupaste, mest kraftfulla och väsentliga delen av oss själva. Villkorslös kärlek är ren och oförfalskad kärlek.

Alla barn har rätt att älskas villkorslöst. Ja, det är något som alla människor har rätt till. Om alla barn i hela världen älskades av alla villkorslöst skulle de växa upp och skapa en värld byggd

på kärlek i stället för rädsla, en värld utan våld eller girighet, eftersom vi alla skulle ha det som vi egentligen behöver och längtar efter.

*Dina barn är inte dina barn. De är söner och döttrar till
Livets längtan efter sig själv ... Du kanske tar hand om deras
kroppar, men inte deras själar. Deras själar lever i framtidens
hus, och det kan du inte besöka, inte ens i dina drömmar.*

KHALIL GIBRAN

Det här citatet är svårt att ta till sig, även om vi förstår visdomen i det. Våra barn tillhör inte oss, inte mer än i betydelsen att vi alla tillhör varandra och livet. Det som Gibran vill varna oss för är att vilja äga våra barn och försöka styra deras liv utifrån våra egna behov och önskningar när det enda som är viktigt för dem är deras egna – och Livets.

Om du är förälder är jag säker på att du älskar dina barn, och om du har andra barn i din närhet, tror jag att du älskar dem också.

Men villkorslöst?

Om det verkar svårare kan du föreställa dig dem när de var nyfödda. Du skulle inte ställa några krav för att ge din kärlek till ett litet spädbarn, eller hur? Du skulle inte säga: "Jag kommer att älska dig så länge du är snäll och inte gör mig arg eller besviken." När vi ser på en liten bebis tänker vi aldrig: "Oj, det där ser ut som en elak liten rackare, säkert ett blivande problem-barn – kanske rentav kriminell. Lita inte på den där ungen."

Bara tanken är skrattretande. Såvida vi inte har riktigt skumma motiv, är det vi ser hos spädbarnet ren godhet, total oskuld. Små barn vill inte vara våra fiender. De vill ha vår tillit,

vår samhörighet, vår acceptans och vår närhet. De ser rakt in i dina ögon, så fort de har blivit stora nog att kunna fokusera blicken. Det verkar som om barnen är nyfikna på dig, är du som dem? De har inte några begrepp ännu, men det verkar nästan som om de undrar: "Vill du bli min vän? Får jag ha dig i mitt liv?" Det dröjer inte länge innan barnen börjar le, och när de känner igen ditt ansikte ler de mot dig, glada över att se dig igen. Du ler också, gör roliga miner och barnen skrattar. De vill leka. De vill ha kul tillsammans med dig.

Samhörighet.

Det är det som vi människor söker direkt från födseln. Vi behöver känna samhörighet med oss själva, när vi lär oss mer och mer om vilka vi är, vad vi vill och vad vi kan göra. Vi behöver känna samhörighet med vår omgivning, med världen runt omkring oss, träden, växterna, djuren, rymden, månen, solen, stjärnorna, klimatet, vädret. Men framför allt behöver vi känna samhörighet med andra människor. Vi fascineras av varandra redan från födseln, av att röra vid varandra, observera ansiktsuttryck och röstlägen, dela känslor, tankar och förnimmelser. Från det ögonblick vi kommer till jorden öppnar vi oss för och mår bra av mjuk och kärleksfull kroppskontakt.

Första gången jag lärde känna ett riktigt litet barn var för mer än sjuttio år sedan, när jag var tretton år och min bror Jimmy föddes 1942. Ett år och tre månader senare föddes vår syster Priscilla, och ett år efter det dog deras pappa, min styvfar Jim, i sängen av en hjärtinfarkt. Jag fick då som femtonåring axla rollen som familjefar. Jag älskade mina småsyskon och såg blöjbyten, bad, påklädning och hjälp med matning som trevliga och lärorika uppgifter som fick mig att växa och känna mig stolt. När jag var sexton gifte min mamma om sig och jag

kunde släppa ansvaret, men jag fortsatte att hjälpa till med det jag kunde.

Jag tog examen i kreativt skrivande vid Cornell University och läste några kurser vid vår lokala lärarhögskola. Därefter flyttade jag till New York, där jag försörjde mig som förskollärare och fritidsledare, och senare som högstadielärare, samtidigt som jag skrev pjäser. Senare, i Kalifornien, hjälpte jag min partner med hennes två små barn. Jag var med och grundade och undervisade på en friskola för lågstadieelever och undervisade även på ett universitet, vilket så småningom ledde till att jag tog en masterexamen i utbildningsvetenskap. Vid fyrtiofem års ålder träffade jag Emmy Rainwalker i Arizona och jag insåg snart hur lika vi tänkte. Vi ville inte bara ha barn båda två, utan var också lika övertygade om att vi ville möta dem och alla andra barn som de värdefulla varelser de är, med full respekt för deras tankar och känslor. Vår första son föddes ett år senare och den andra kom 1980, när jag hade fyllt femtio.

Emmy och jag ville skapa ett bättre liv för våra söner än det förtryckande, vuxenstyrda samhället omkring oss. Vi ville leva i en gemenskap som respekterade barnen på samma naturliga sätt som vi gjorde. Eftersom vi inte hittade något sammanhang som passade vårt sätt att tänka, bestämde vi oss tillsammans med några likasinnade för att bygga vårt eget kollektiv. Vi bjöd in till en konferens med en affisch där det stod *Have you lost your tribe* ("Har du tappat bort din stam?" på svenska, *översättarens kommentar*). (Det här är också titeln på min senaste bok, som beskriver ekoby-rörelsen och hur vi skapade vårt kollektiv.)

På en skylt i konferensrummet som vi använde den helgen stod det *Vi litar på oss*. Vi samlade ihop en grupp som under tre års tid träffades en gång i månaden. Gruppen kall-

lade vi Mettanokit (Moder Jord) och alla medlemmar delade vår inställning till barn, och ville också förenas i kampen mot alla sorters förtryck som finns i vårt samhälle, till exempel på grund av kön, etnicitet, ålder eller samhällsklass. När gruppen var redo att flytta ihop och bilda ett kollektiv i konferenscentret Another Place i New Hampshire, hade jag och Emmy redan dragit igång en daglig verksamhet i vårt hem, där vi undervisade enligt Thomas Gordons modell *P.E.T. (Parent Effectiveness Training)*, och vi hade också utbildat oss i parsamtal inom Re-evaluation Counseling- rörelsen.

Re-evaluation Counseling har en tydlig och väl genomtänkt linje mot alla former av förtryck och orättvisor i världen. Vännerna i vårt kollektiv höll med om att vi alla skulle ha nytta av parsamtal i våra respektive relationer och på vägen mot våra gemensamma mål. Därför hyrde vi in en lärare som kom till oss en gång i veckan för att ge oss en fördjupningskurs i den här metoden. Det visade sig vara det bästa beslut vi kunde ha fattat.

Nya barn som kom till vårt kollektiv anpassade sig snabbt till den respektfulla, rättvisa, lekfulla och kreativa miljö som vi försökte skapa. Chuck Esser kom dit för att hålla familjeworkshoppar med fokus på parsamtal, och vi lärde oss mer och mer om det här verktyget.

När vi hade gäster blev de ofta förvånade över att våra barn hade så mycket frihet, att de var så livliga och ständigt närvarande och att vi hade så fina relationer. Gästerna var inte vana vid att vuxna lekte så mycket med barnen, och några av dem stördes av barnens självsäkerhet och makt. Ibland försökte de hejda barnens spontana infall och tillrättavisa dem, något som barnen ofta tyckte var märkligt, till och med lite komiskt. De bemötte gästernas beteende ungefär så här: "Och vem är du då,

nån sorts vuxenexpert eller?” Sedan kanske de förklarade: ”Det funkade inte så hos oss. Vi lyssnar på varandra. Vi reder ut saker och ting tillsammans.”

Folk säger ibland att föräldrar inte ska försöka vara vän med sina barn. Men för mig är sann vänskap grunden för alla bra och nära förhållanden. Mina vuxna söner är båda nära vänner till mig, och min mamma var en av mina bästa vänner så länge hon levde. Min fru är min allra bästa vän och mina söners mamma har varit en nära vän till mig sedan vi möttes för 39 år sedan.

En skillnad som ofta nämns när vi jämför relationen mellan barn och vuxna med relationen mellan två vuxna, är att vi måste sätta gränser för våra barn. Jo, visserligen – men vi måste sätta gränser för andra vuxna också. Vi kan inte låta dem behandla någon annan illa när vi är närvarande. Om någon förorenar vattnet eller luften måste vi ingripa och sätta stopp för det. Vi kan inte heller låta andra människor skada sig själva. Om någon vill köra hem rattfull tar vi ifrån den personen bilnycklarna. Vi hindrar människor från att slå varandra och hoppa från broar.

När vi tvingas begränsa en vuxen människas beteende är det oftast för att personen har tappat kontrollen. Det är samma sak med barn. Skillnaden är bara att barnen inte har lika mycket kunskap om hur världen och de själva fungerar. Ibland måste vi ingripa både för deras egen skull och för vår egen. Vi vill inte att de ska skada sig själva, någon annan eller någonting omkring dem. Det vill egentligen inte de heller göra, även om de ibland inte är medvetna om det. Vi avbryter dem när de gör något farligt, men på ett så lugnt, kärleksfullt och förstående sätt som möjligt.

Jag går djupare in på det här ämnet – att sätta gränser för barn – i kapitel nio. Här vill jag bara betona att vi ibland måste

Lek och lyssna!

Att möta barn
med värme och respekt

Manitonquat (Medicine Story)

Längtar du efter att stärka dina relationer, hitta en djupare samhörighet och vara mer närvarande i mötet med barn i din närhet?

I *Lek och lyssna* reflekterar stamäldsten Manitonquat över det viktiga bandet mellan barn och vuxna i ett samhälle som ofta präglas av stress och isolering. Han ger också konkreta tips på hur föräldrar, lärare, kuratorer och andra vuxna kan bli bättre på att möta barn med värme och respekt, så att vi kan utvecklas, lära av varandra och ha roligt tillsammans.

Boken tar sin utgångspunkt i *The Circle Way*, en modell som inspirerats av de nordamerikanska ursprungsbefolkningarnas levnadssätt och traditioner. Den förklarar inte bara hur vi kan bli bättre på att se våra barn som de underbara varelser de är, utan också hur vi kan stötta varandra i en av våra viktigaste och mest utmanande uppgifter. *The Circle Way* handlar helt enkelt om hur vi kan förhålla oss till livet, naturen och alla levande varelser på ett sätt som bidrar till en bättre värld.

978-91-87512-45-2

9 789187 512452